

Agencija za
zaštitu prirode i
životne sredine

Izveštaj o radu za 2018.god.

Izveštaj o radu za 2018.god.

I) PRIKAZ REALIZACIJE PROGRAMSKIH AKTIVNOSTI I ZAKLJUČAKA VLADE

1. Izrađena i usvojena Informacija o stanju životne sredine u Crnoj Gori za 2017. godinu

Informacija o stanju životne sredine predstavlja osnovni dokument kojim se daje ocjena ukupnog stanja životne sredine u Crnoj Gori, kao i preporuke u planiranju politike zaštite životne sredine. Shodno Članu 57 Zakona o životnoj sredini ("Sl. list RCG", br. 52/16), Agencija za zaštitu prirode i životne sredine Crne Gore obavezna je da izrađuje i publikuje Informaciju o stanju životne sredine u Crnoj Gori, s predlogom mjera i konkretnih aktivnosti za poboljšanje postojećeg stanja i rešavanje ili ublažavanje identifikovanih problema.

Informacija je bazirana na podacima i analizama koje Agencija za zaštitu prirode i životne sredine dobija kroz realizaciju godišnjeg Programa monitoringa po svim segmentima životne sredine. Program monitoringa na godišnjem nivou za potrebe Agencije realizuju institucije izabrane putem tenderske procedure.

2. Izrađen Program monitoringa životne sredine Crne Gore za 2019. godinu

Na osnovu člana 55 Zakona o životnoj sredini ("Sl. list CG", br. 52/16), Agencija za zaštitu prirode i životne sredine obavezna je da predloži Program monitoringa životne sredine Ministarstvu održivog razvoja i turizma. Godišnji program monitoringa donosi Vlada Crne Gore. Program monitoringa životne sredine Crne Gore za 2019. godinu obuhvata šest programa:

1. Kvalitet vazduha
2. Program monitoringa alergnog polena u vazduha
3. Sadržaj opasnih i štetnih materija u zemljištu
4. Stanje ekosistema priobalnog mora Crne Gore
5. Stanje biodiverziteta
6. Buka u životnoj sredini
7. Radioaktivnost u životnoj sredini

3. Raspisivanje tendera i odabir institucija za sprovođenje programa monitoringa za 2018. godinu

4. Koordinacija i praćenje realizacije programa monitoringa životne sredine Crne Gore u 2018. godini

5. Aktivno učešće u radu pregovaračkih struktura i priprema materijala za potrebe pregovaračkog postupka za Poglavlje 27 - Životna sredina za oblasti: Zaštita prirode, Klimatske promjene, Vazduh, More i Izvještavanje prema Evropskoj agenciji za životnu sredinu

6. Kontinuirano mjerenje koncentracije (mikroskopiranje brojanje satno, dnevno a potom izveštavanje na nedeljnom nivou o koncentraciji polenovih zrna u vazduhu) polenovih zrna u vazduhu, i pravljenje semafora koji se prosleđuju kolegama iz informacionog sistema a dalje javnosti na uvid

7. Učešće u obukama/radionicama u cilju stručnog usavršavanja
8. Učešće na stručnim sastancima, konferencijama i okruglim stolovima
9. Učešće u radnim grupama koje se bave razvojem strategija, zakona, podzakonskih akata i ostalim konsultativnim procesima – u 2018. godini konkretno vezano za: Zakon o stranim i invazivnim stranim vrstama biljaka, životinja i gljiva i Uredbu o načinu, uslovima i vremenu davanja na korišćenje dobara nacionalnih parkova (Ministarstvo održivog razvoja i turizma)
10. Učešće na sastancima vezanim za ratifikovane protokole Barselonske konvencije
11. Učešće na sastancima vezanih za rad Regionalne grupe za biodiverzitet i u sklopu toga na događaju na 14. COP-u Konvencije o biološkoj raznovrsnosti (CBD)
12. Učešće na sastancima Nacionalnih Referentnih Centara (NRC) za izvještavanje prema Evropskoj Agenciji za životnu sredinu (EEA)
13. Učešće na sastancima i u radu Nadzornog komiteta Barselonske Konvencije
14. Učešće u ekološkim akcijama u organizaciji i koorganizaciji Agencije
15. Praćenje realizacije projekta „Uspostavljanje Nature 2000 u Crnoj Gori“

Projekat identifikacije i istraživanja Natura 2000 staništa u Crnoj Gori otpočeo je 2016. godine kao IPA projekat finansijski podržan od strane Evropske Komisije. Shodno tenderskoj proceduri realizovanoj od strane Evropske Komisije za realizaciju projekta je odabrana konsultantska kuća AAM iz Mađarske. Realizacija projekta je otpočela u aprilu 2016. u saradnji Vlade Crne Gore sa projektnim timom AAM. Trogodišnji projekat ima za cilj identifikaciju i istraživanje područja u Crnoj Gori za potrebe definisanja predloga ekološke mreže, odnosno Nature 2000. Agencija za zaštitu prirode i životne sredine, kao korisnik ovog projekta, učestvovala je u obukama, izradi mjesečnih i godišnjih planova terena i praćenju realizacije istog i tokom 2018. godine.

16. Redovno ažuriranje baze podataka speleo-objekata u Crnoj Gori
17. Proračun emisija iz industrijskih postrojenja, koja koriste kotlove na tečno gorivo, radi naplate ekoloških taksi
18. Učešće u radnoj grupi za praćenje kvaliteta voda
19. Učešće u radnoj grupi komisije za vodu Ministarstva zdravlja
20. Učešće na sastanku za nacionalne ekspertske konsultacije o značaju protokola o vodama i zdravlja
21. Davanje stručnih mišljenja na zahtjev Sektora za izdavanje dozvola:

- za potrebe izvoza nezaštićenih divljih vrsta biljaka i gljiva na osnovu čl. 73. Zakona o zaštiti prirode ("Sl. list CG", br. 54/16) i Pravilnika o bližem načinu i uslovima sakupljanja, korišćenja i prometa nezaštićenih divljih vrsta životinja, biljaka i gljiva koje se koriste u komercijalne svrhe ("Sl. list CG", br. 62/10),

- za potrebe izdavanja Akta o uslovima zaštite prirode, prema čl. 18. Zakona o zaštiti prirode ("Sl. list CG", br. 54/16) a za potrebe izrade planova, osnova i programa,

- za obavljanje radnji i aktivnosti u zaštićenim prirodnim dobrima shodno čl. 40. Zakona o zaštiti prirode ("Sl. list CG", br. 54/16),

- za potrebe vršenja naučno-obrazovnih istraživanja na području Crne Gore, odnosno, sakupljanju zaštićenih i/ili nezaštićenih vrsta i biljaka u iste svrhe shodno Zakonu o zaštiti prirode ("Sl. list CG", br. 54/16),

- mjere zaštite i kontrole u odnosu na identifikovane invazivne vrste.

22. Ažuriranje podataka u Centralni registar zaštićenih područja i područja pod preventivnom zaštitom

Na osnovu člana 38 Zakonu o zaštiti prirode ("Sl. list CG", br. 54/16) Zaštićena područja i područja pod preventivnom zaštitom upisuju se u registar. Registar vodi Agencija za zaštitu prirode i životne sredine. U 2018. godinu donijeti i ažurirani sljedeći podaci u Centralni registar:

- Rešenje o upisu u Centralnom registaru zaštićenih područja i područja pod preventivnom zaštitom za Regionalni park Orjen broj akta 101/2-06-1247/1 od 30/05.2018.
- Rješenja o upisu u Centralni registar zaštićenih područja i područja pod preventivnom zaštitom (donijeto ukupno 25 Rješenja), koja su donijeta shodno članu 38 stav 1 i 2 a u vezi sa članom 115 Zakona o zaštiti prirode ("Sl. list Crne Gore", br. 54/16).

Registar je dostupan na web portalu <http://prirodainfo.me/>.

23. Aktivno učešće u radu pregovaračkih struktura i priprema materijala za potrebe pregovaračkog postupka za Poglavlje 27 - Životna sredina, za oblasti: Zaštita prirode, Klimatske promjene, Vazduh, More i Izveštavanje prema Evropskoj agenciji za životnu sredinu

U okviru pregovaračkog postupka sa Evropskom Komisijom Agencija za zaštitu prirode i životne sredine i tokom 2018. dala je značajan doprinos svojim ekspertskim iskustvom i kapacitetima u pred pristupnim pregovorima, posebno u dijelu praćenja i realizacije aktivnosti definisanih Strategijom aproksimacije za Poglavlje 27 i izradi Pregovaračke pozicije za Poglavlje 27, kao i ostalim relevantnim dokumentima po ovom pitanju.

II) UČEŠĆE I REALIZACIJA PROJEKATA

- 1. Učešće na sastancima DRIN CORE projekta**
- 2. Učešće na sastancima i Upravnom odboru ENI SEIS projekta**
- 3. Učešće na sastanku Najbolje prakse za implemetaciju IMAP-a u Nacionalne monitoringe za morski ekosistem**
- 4. Učešće na inicijalnom sastanku, a i na početnim obukama u okviru Projekta GEF Adriatic**
- 5. Praćenje implemetacije Projekta UNEP Marine litter, koji sprovodi JP Morsko Dobro**
- 6. Organizovanje i učešće na TAIEX ekspertskim misijama**
- 7. Učestvovanje u radionicama u okviru projekta MonteAqua, koji implentira Institut za Biologiju mora iz Kotora**
- 8. Realizaciji Drugog dvogodišnjeg izvještaja o klimatskim promjenama**
- 9. Pripremne aktivnosti za izradu Treće nacionalne komunikacije o klimatskim promjenama**
- 10. Učešće u organizaciji kajak regate Bokokotorskim zalivom**

11. Obuka i učešće u projektu “Sveobuhvatno ekološki prihvatljivo upravljanje otpadom koji sadrži polihlorovane bifenile (PCB)”

12. Učešće u Realizaciji projekta u okviru ORF Fonda “Regionalna mreža za upravljanje informacijama o biodiverzitetu i izvještavanje (BIMR)” u saradnji sa GIZ-om i uspostavljanje osnove za upravljanje podacima iz oblasti biodiverziteta (Platforme za informacioni sistem za upravljanje podacima iz oblasti biodiverziteta)

Kroz projekat „Regionalna mreža za upravljanje informacijama o biodiverzitetu i izvještavanje (BIMR)” tokom 2018. godine realizovana je aktivnost uspostavljanje osnove za upravljanje podacima iz oblasti biodiverziteta (Platforme za informacioni sistem za upravljanje podacima iz oblasti biodiverziteta) odnosno **Pilotiranje BIMR Regionalnog priručnika**. Dvije glavne aktivnosti koje su realizovane u saradnji relevantnih aktera u regionu JIE, imale su za cilj uspostavljanje osnove regionalno jedinstvene strukture baza podataka o biodiverzitetu i korišćenje jedinstvenih softverskih alati za definisanu strukturu baza, izrada web aplikacija, i davanje preporuka za dalje prioritete u izradi Informacionog Sistema u zaštite prirode (ISZP) u regionu.

U periodu januar–oktobar 2018. god. urađene su dvije aktivnosti u okviru ove komponente:

a) Izrada Liste izabраних endema kopnenih biljnih i životinjskih taksona JIE,

b) Uspostavljanje osnove Informacionog sistema za biodiverzitet u regionu JIE: Crnoj Gori, Makedoniji i Bosni i Hercegovini (posebno za Republiku Srpsku i Federaciju Bosne i Hercegovine).

Osnova Informacionog sistema za biodiverzitet za Crnu Goru je publikovana na web stranici <http://prirodaonline.me/>

13. Učešće u realizaciji TEM Projekta Prekogranično upravljanje ekosistemima, kao dijela Projekta otvorenog regionalnog fonda za jugoistočnu Evropu - Biodiverzitet (ORF BD), - GIZ i EuroNatur

U okviru projekta su organizovale tri radionice na temu upravljanja prekograničnim ekosistemima, na kojima je učestvovao i predstavnik Agencije za zaštitu prirode i životne sredine Crne Gore. Radionice su bile kreirane za aktere sa centralnog i lokalnog nivoa, kao i predstavnike civilnog sektora. Cilj organizovanih radionica je bila edukacija zainteresovanih strana kao i promocija „Ambasadora prekograničnih ekosistema“ što podrazumijeva odgovarajuća znanja o prednostima i vrijednostima upravljanja prekograničnim zaštićenim područjima, kao i sticanje odgovarajućih komunikacijskih vještina za njihovu promociju.

TEM projekat se implementira sa lokalnim partnerima u regionu Šar Planina -Korab – Koritnik, uključujući i partnere iz Crne Gore zbog srodnih (zajedničkih) tema i nastavka dalje saradnje.

Prva radionica je bila održana u Prizrenu (Kosovo) u februara 2018, druga radionica, na Popovoj Šapki (Makedonija) u aprilu 2018, i treća radionica, krajem maja u mjestu Peškopi u Albaniji.

14. Izdavanje publikacije Agencije za zaštitu prirode i životne sredine Crne Gore i Javnog preduzeća za nacionalne parkove Crne Gore „Gljive Crne Gore- Katalog gljiva rožajskog kraja“

U decembru 2018. godine u izdanju Agencije za zaštitu prirode i životne sredine Crne Gore i Javnog preduzeća za nacionalne parkove Crne Gore obavljene je publikacija „Gljive Crne Gore-Katalog gljiva rožajskog kraja“, autora Ibrahima Hadžića. U publikaciji je predstavljeno oko 900 vrsta gljiva koje su sakupljene i identifikovane na teritoriji Opštine Rožaje u periodu od 1987. do 2017. godine. Podaci predstavljeni u ovoj publikaciji su važni sa naučnog i stručnog aspekta u smislu dobijanja jasnijeg i boljeg uvida u cjelokupni diverzitet gljiva Crne Gore. Podaci iz ovog djela će se koristiti za uspostavljanje baza podataka raznih nivoa i potreba u okviru Informacionog sistema za zaštitu prirode i biodiverzitet koji vodi i uspostavlja Agencija za zaštitu prirode i životne sredine.

III) IZVJEŠTAVANJE PREMA MEĐUNARODNIM ORGANIZACIJAMA

Na osnovu Zakona o životnoj sredini (“Sl. list CG”, br. 52/16), Agencija za zaštitu prirode i životne sredine obavezna je da saraduje sa međunarodnim organizacijama, kao i da učestvuje u radu profesionalnih mreža Evropske unije. Shodno tome, u 2018. godini od strane Agencije za zaštitu životne sredine realizovale su se sledeće aktivnosti:

1. Testiranje novog informacionog sistema za izveštavanje prema MEDPOL-u,
2. Izveštavanje prema protokolima Barselonske konvencije (Offshore protocol, Protokol o opasnom otpadu i Protokol o izvorima zagađenja sa kopna) za period 2016-2017.,
3. Učešće u dvogodišnjem izveštavanju prema Barselonskoj Konvenciji za Protokol o posebnim zaštićenim područjima i zaštiti biodiverziteta Mediterana (RAC SPA),
4. Izveštavanje prema Evropskoj agenciji za životnu sredinu (EEA) o zaštićenim područjima prirode (nacionalni nivo) – Common Database on Designated Areas (CDDA),
5. Saradnja sa međunarodnim institucijama (IUCN, GIZ, UNDP i dr.) i nevladinim organizacijama na polju realizacije projektnih aktivnosti.

Agencija za zaštitu prirode i životne sredine u sklopu redovnih aktivnosti realizuje saradnju sa međunarodnim institucijama (IUCN, GIZ, UNDP i dr.) i nevladinim organizacijama na polju realizacije projektnih aktivnosti po pitanju zaštite prirode kao partnerska organizacija.

SEKTOR ZA IZDAVANJE DOZVOLA

UPRAVNI POSTUPAK

U 2018. godini, Agencija za zaštitu prirode i životne sredine - Sektor za izdavanje dozvola sa Odjeljenjem za upravljanje hemikalijama je sproveo **1804 upravnih postupaka**, od kojih se 54 predmet prenosi u 2019. godinu, kao i **432 druge procedure propisane zakonima**.

Na osnovu **Zakona o procjeni uticaja na životnu sredinu** (“Službeni list RCG”, broj 80/05 i “Službeni list CG”, broj 40/10, 73/10, 40/11, 27/13 i 52/16), Uredbe o projektima za koje se vrši procjena uticaja na životnu sredinu (“Službeni list Republike Crne Gore”, br. 020/07 od 04.04.2007, Službeni list Crne Gore”, br. 047/13 od 08.10.2013, 053/14 od 19.12.2014) i Pravilnika donijetih u skladu sa ovim Zakonom, u Agenciji je završeno (u 2018.god) ukupno 73

postupka procjene uticaja, od čega je za: 56 projekta izdata ekološka saglasnosti na Elaborat procjene uticaja; 11 projekta donijeto rješenje da nije potrebna procjena uticaja; 1 obustavljen postupak; 5 rješenja o odbijanju zahtjeva za izdavanje saglasnosti. U toku je ukupno još 31 predmeta koji će se prenijeti u 2019. godini.

U skladu sa **Zakonom o strateškoj procjeni uticaja** ("Službeni list RCG", broj 80/05 i „Službeni list CG“, br. 59/11) na osnovu podnijetih zahtjeva, Agencija za zaštitu prirode i životne sredine izdala je: 11 saglasnosti na izvještaj o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu, i jedno (1) rješenje o odbijanju.

Shodno **Zakonu o integrisanom sprječavanju i kontroli zagađivanja životne sredine ("Sl. list RCG", br. 80/05, "Sl. list Crne Gore", br. 54/09, 40/11, 42/15, 54/16)** Agencija za zaštitu prirode i životne sredine je u 2018. godina donijela 3 Rješenja o izdavanju integrisane dozvole, dok su 2 zahtjeva prenešena u 2019. godinu.

Shodno **Zakonu o životnoj sredini („Sl. list CG“, br. 52/16)** pokrenuta su 3 upravna postupka za davanje saglasnosti na Izvještaj o bezbjednosri i Plan zaštite od udesa, koja su prenešena u 2019. godinu.

Na osnovu **Zakona o upravljanju otpadom ("Sl. list Crne Gore", br. 64/11, 39/16)** i podzakonskih akata u toku 2018. godine Agencija za zaštitu prirode i životne sredine je sprovela ukupno 470 upravnih postupka, od čega je izdato: 11 dozvole za izvoz opasnog otpada; 216 dozvole za tranzit i uvoz neopasnog otpada; 10 rješenja za upis preduzeća u registar sakupljača, odnosno prevoznika otpada; 17 rješenja za upis preduzeća u registar trgovaca; 4 rješenja za upis preduzeća u registar izvoznika neopasnog otpada; 3 rješenja za upis preduzeća u registar prevoznika otpada; 74 saglasnosti na planove upravljanja otpadom proizvođača otpada; 21 rješenja o odbijanju zahtjeva za upis u registar sakupljača odnosno prevoznika otpada; 6 rješenja brisanje iz registra sakupljača i trgovaca; 99 mišljenja o potrebi izdavanja dozvola za uvoz električnog i elektronskog otpada, 9 rješenja za produženje dozvole za obradu otpada, dok je će još 13 postupaka biti prenijeto u 2019. godinu.

Na osnovu **Zakona o zaštiti vazduha ("Sl. list CG", br. 25/10, 40/11, 43/15)** Agencija za zaštitu prirode i životne sredine sprovela je 28 upravnih postupaka, od čega je izdato: 26 dozvola za uvoz/izvoz supstanci koje oštećuju ozonski omotač i alternatinih supstanci; 1 dozvola za obavljanje djelatnosti održavanja i/ili popravke i isključivanja iz upotrebe proizvoda koji sadrže supstance koje oštećuju ozonski omotač i/ili alternativne supstance; 1 rješenje o odbijanju.

Na osnovu **Zakon o zaštiti od buke u životnoj sredini ("Sl. list Crne Gore", br. 28/11, 28/12, 01/14)** Agencija za zaštitu prirode i životne sredine nije podnijet ni jedan zahtjev.

Na osnovu **Zakona o zaštiti prirode ("Sl. list CG“, br. 54/16)** i **Zakona o potvrđivanju Konvencije o međunarodnom prometu vrsta divlje faune i flore (" Sl. List SRJ", br. 11/01)** sprovedeno je ukupno 227 upravna postupka, od čega je izdato: 11 CITES dozvola za uvoz; 1 izvozna CITES dozvola; 28 dozvola za uvoz i izvoz nezaštićenih biljaka, gljiva i životinja; 35 dozvola za sakupljanje i izvoz nezaštićenih biljaka, gljiva i životinja; 49 dozvola za obavljanje radnji, aktivnosti i djelatnosti u zaštićenom prirodnom dobru; 11 dozvola za speleološka istraživanja; 21 dozvola za obavljanje naučno obrazovnih istraživanja na zaštićenim prirodnim dobrima; 53 uslova i smjernica zaštite prirode za izrade strategija, prostornih planova, planova postavljanja objekata privremenog karaktera, planova i programa upravljanja i korišćenja prirodnih resursa (rudarstvo, energetika, saobraćaj, pomorstvo, vodoprivreda, poljoprivreda, šumarstvo, lovstvo, ribarstvo, turizam i drugim djelatnostima koje mogu imati uticaja na prirodu), strateških planova razvoja i programa; 5 dozvole za držanje divljih vrsta životinja; 5 zaključka o odbacivanju zahtjeva; 5 Rješenje o odbijanju zahtjeva, 3 negativno rješenje za obavljanje radnji, aktivnosti i djelatnosti u zaštićenom prirodnom dobru.

Shodno **Zakonu o odgovornosti za štetu u životnoj sredini ("Sl. list CG", broj 27/14 i 55/16)**, Agencija je donijela 1 Rješenje o pokretanju neposredne opasnosti od štete u životnoj sredini.

Shodno **Zakonu o hidrografskoj djelatnosti („Sl.list CG“, br.21/10, 40/11, 30/12)** Agencija je izdala 1 dozvolu za obavljanje hidrografske djelatnosti.

OSTALE PROCEDURE PROPISANE ZAKONIMA

Shodno **Zakonu o životnoj sredini („Sl.list CG“, br.52/16)**, Agenciji je dostavljeno 31 obavještenje o Seveso postrojenju.

U skladu sa **Zakonom o strateškoj procjeni uticaja** ("Službeni list RCG", broj 80/05 i „Službeni list CG“, br. 59/11) na osnovu podnijetih zahtjeva, izdala je: 19 mišljenja na izvještaj o stareteškoj procjeni uticaja na životnu sredinu – državni/lokalni nivo i 24 mišljenja na odluke o pristupanju nepristupanju izradi izvještaj o stateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu.

U skladu sa članom 74 stav 5 **Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata („Sl list CG, br. 64/17)** izdato je 310 mišljenja (izjašnjenja) o potrebi procjene uticaja za UT uslove za planirane projekte.

U skladu sa **Zakonom o zaštiti prirode ("Sl. list CG“, br. 54/16)) i Zakonom o potvrđivanju Konvencije o međunarodnom prometu vrsta divlje faune i flore (" Sl. list SRJ", br. 11/01)** izdato je 8 mišljenja o potrebi izdavanja CITES dozvola i svih/ostalih dozvola shodno Zakonu o zaštiti prirode.

TEMATSKI DIO

U toku 2018. godine Agencija za zaštitu prirode i životne sredine je implementirala sledeće Projekte (kontinuirane aktivnosti):

U okviru **Projekta“ Plana eliminacije HCFC supstanci“ realizovane su sledeće aktivnosti:** U period 7-11 maj 2018. godine u Zagrebu, Hrvatska održana je **“Obuka za servisere rashladne i klima tehnike”**, u saradnji sa Hrvatskom udrugom za rashladnu, klima tehniku i dizalice topline. Devet (9) učesnika iz Crne Gore, koji su određeni u saradnji sa Privrednom Komorom Crne Gore. Cilj obuke je bio da se serviseri bliže upoznaju sa odredbama evropskog i međunarodnog zakonodavstva kako bi se u procesu pristupanja EU lakše prilagodili novim zahtjevima. Zadnjeg dana obuke, nakon uspješno završenog testa (teorijskog i praktičnog ispita) svim učesnicima su uručeni sertifikati u skladu sa EU regulativom 517/2014 o florovanim gasovima; Preveden je priručnik **“Dobra servisna praksa za zapaljive rashladne fluide: Kratko uputstvo”**. Priručnik je pripremio UN environment/Ozone Action sa ciljem unapređenja dobre servisne prakse u sektoru rashladnih i klima uređaja; UNIDOU kao implemetirajućoj agenciji podnijet je zahtjev za pokretanje procedure kod Multilateralnog fonda za odobravanje pripreme II faze Plana eliminacije HCFC supstanci. Druga faza će obezbijediti da se eliminišu preostale količine ove grupe supstanci, te lakše ispunjavanje obaveza shodno odredbama Montrealskog protokola, kao i usgalašavanje sa EU zahtjevima.

U okviru **Projekta institucionalno jačanje za implementaciju Montrealskog protokola**, kao dio informisanja javnosti, u 2018. god. povodom 16.septembra Međunarodnog dana zaštite ozonskog omotača, održane su edukativne radionice o značaju zaštite ozonskog omotača i

klimatskih promjena u: SMŠ "Ivan Goran Kovačić" u Herceg Novom, OŠ „Aleksa Djilas Bećo“ u Mojkovcu i OŠ „Braća Ribar“ u Bijelom Polju.

U okviru Projekata: Aktivnosti na smanjnu potrošnje HFC supstanci realizovane su sledeće aktivnosti: - učešće na sastanak, 13-15 februar 2018.god, Beč, Austrija povodom početka realizacije Projekta;- Učešće na radionici o aktivnostima za smanjenje potrošnje HFC supstanci, koji se održao 15-16 Mart 2018 godine, Beč, Austrija, u organizaciji UNIDOa. Cilj workshop je bio jačanje kapaciteta u odnosu na: prikupljanje podataka i izveštavanje Sekretarijatu za ozon o količinama uvezenih supstanci u CO₂ tonama, energetske efikasnost, sigurnosne standard; - U saradnji sa Ministarstvom za ekonomiju/ Direktorat za energetske efikasnost pripremljena informacija o energetske efikasnosti u odnosu na sektor hlađenja i klimatizacije. Ista je shodno Odluci XXVIII/3 usvojenoj na 28 sastanku zemalja članica Montrealskog protokola poslata Sekretarijatu za ozon; - U komunikaciji sa Institutom za standardizaciju Crne Gore, pripremljena je informacija o sigurnosnim standardima koji su usvojeni u Crnoj Gori, a koji su relevantni za sektor hlađenja i klimatizacije (sektor rashladnih i klima uređaja i toplotnih pumpi). Informacija je shodno Odluci XXVIII/4 usvojenoj na 28 sastanku zemalja članica Montrealskog protokola poslata Sekretarijatu za ozon;- Prevedeno je devetnaest (19) Informativnih brošura (Fact Sheets) o promjenama i izazovima koje donosi Kigali amandman, kao i kako ih riješiti i prevazići u cilju ispunjavanja novih obaveza koje proizilaze ratifikacijom Amandmana. Brošure je pripremio UN environment, a iste su postavljene na sajt Agencije; Preveden je Amandman na Montrealski protokol o supstancama koje oštećuju ozonski omotač (Kigali amandman), a u saradnji sa Direktoratom za klimatske promjene i mediteranske poslove pripremljen nacrt Zakono o potvrđivanju Amandmana na Montrealski protokol o supstancama koje oštećuju ozonski omotač; Studijska posjeta Ministarstvu zaštite okoliša i energetike Hrvatske, održana je 19-21 novembar 2018. Godine. Učesnici posjete bili su predstavnici: Agencije za zaštitu prirode i životne sredine, Ministarstva održivog razvoja i turizma/Direktorat za klimatske promjene i mediteranske poslove, Uprava za inspeksijske poslove/Ekološka inspekcija, Centar za stručno obrazovanje, Hemosan, doo. Cilj posjete: uspostavljanje sistema prikupljana/reciklaže/ regeneracije rashladnih fluida i opreme koja sadrži ove rashladne fluide, odlaganje i uništavanje rashladnih fluida i opreme, kontrola i nadzor i sistem obuka i sertifikacije.

U okviru **implementacije CITES konvencije** realizovane su sledeće aktivnosti: Održana CITES radionica u organizaciji Instituta za biologiju mora (6 Oktobra u Kotoru), koja se odnosila na izgradnju akvarijuma za marinske vrste u okviru prostorija Instituta za biologiju mora u Kotoru.

ODJELJENJE ZA UPRAVLJANJE HEMIKALIJAMA

UPRAVNI POSTUPAK

U 2018. godini, Agencija za zaštitu prirode i životne sredine- Odjeljenje za upravljanje hemikalija je sproveo 989 upravnih postupaka, od kojih se 5 predmeta prenosi u 2019. godinu.

Shodno odredbama **Zakona o hemikalijama (Sl.list CG br.51/17, od 11.08.2017.god.)**, Agencija za zaštitu prirode i životne sredine u 2018. godini primila je ukupno 636 zahtjeva, od kojih je izdala: 542 dozvola za slobodan promet (uvoz) opasnih hemikalija; 17 PIC saglasnosti (Postupak davanja saglasnosti na osnovu prethodnog obavještenja); 49 Rješenja za upis preduzeća u Registar hemikalija; 26 zahtjeva za uvoz hemikalija je odbijeno, jer se preparati

nijesu nalazili na Listi klasifikovanih supstanci; 1 zahtjev je obustavljen na zahtjev podnosioca zahtjeva, a 1 prenešen u 2019. godinu.

Na osnovu **Zakon o biocidnim proizvodima (Sl.list CG 54/16)**, u skladu sa kojim se biocid, na osnovu zahtjeva upisuje u privremenu listu, ako je taj biocid već stavljen u promet i upotrebu, Agencija za zaštitu prirode i životne sredine primila je ukupno 337 zahtjeva, od kojih je izdato: 310 rješenja o upis u Privremenu listu biocidnih proizvoda; 3 rješenja za obavljanje djelatnosti prometa, upotrebe i skladištenja biocida; 20 zahtjeva su odbijena; dok su 4 zahtjeva su prenešena u 2019. godinu.

OSTALE PROCEDURE

U skladu sa Zakonom o hemikalijama izdato je 40 mišljenja o potrebi izdavanja dozvole za slobodan promet hemikalija.

Tematski dio

U cilju informisanja javnosti i podizanja svijesti o mogućim štetnim efektima hemikalija po zdravlje ljudi i životnu sredinu pripremljeni su i izrađeni su informativni letci: "Smjernice i instrumenti za dalje korisnike", "Informacije o hemikalijama" i "Bezbjednosni listovi i scenariji izloženosti" i isti postavljeni na web site Agencije.

U 2018. godini sektor za izdavanje dozvola i Odjeljenje za upravljanje hemikalijama učestvovao je i na radionicama i sastancima iz djelokruga sektora (lokalnim i međunarodnim).

SEKTOR ZA VOĐENJE INFORMACIONOG SISTEMA IZ OBLASTI ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE

- Kontinuirana saradnja i distribucija informacija i saopštenja za javnost Agencije za zaštitu prirode i životne sredine medijima;
- Rad na upitnicima o statistici otpada;
- U periodu januar-mart 2018.god. realizovane su aktivnosti u cilju implementacije novog web sajta Agencije koje su finansijski podržane od strane UNDP fondacije u okviru projekta BUR;
- Redovno prikupljanje i obezbjeđivanje podataka: Godišnji izvještaj o otpadu (proizvođača, sakupljača i obrađivača otpada, kao i lokalnih uprava - o komunalnom otpadu, Katastara zagađivača životne sredine, koje Agenciji shodno Zakonu o životnoj sredini dostavljaju obveznici dostavljanja podataka(zagađivači) i Katastara lovišta - koje Agenciji shodno Zakonu o divljači i lovstvu dostavljaju korisnici lovišta njih 35 - za prethodnu izvještajnu godinu;
- Učešće u radu Podgrupe - Domen 4, Poglavlje 18 – STATISTIKA;
- 22.04.2018.god. – Povodom Međunarodnog dana planete Zemlje, učešće u akciji čišćenja Velike plaže u Ulcinju. Događaj su organizovali Međunarodna hotelska grupacija Karisma Hotels and Resorts, NVO Zeleni korak i NVO Ecovita iz Ulcinja;
- 24.04.2018.god. – Organizacija ekološke akcije čišćenja na Čemovskom polju u saradnji sa "Čistoća" d.o.o. Podgorica, povodom 22.aprila Međunarodnog dana planete Zemlje;
- 03.05.2018.god.- Učešće na okruglom stolu pod nazivom: "Biodiverzitet Skadarskog jezera i rijeke Bojane", u organizaciji NVO Green Home iz Podgorice;

- 08.05.2018.god. – Učešće na sastanku u Monstatu, na temu izrade novog pravilnika i obrazaca koji se odnose na Godišnje izvještaje o otpadu-imaoca otpada;
- 11.05.2018.god. – Učešće na sastanku Ministarstva održivog razvoja i turizma, vezanom za dostavljanje godišnjih izvještaja o otpadu lokalnih uprava u Crnoj Gori za predstavnike Ministarstva, Agencije i Monstat-a;
- Kontinuirana saradnja sa predstavnicima Uprave za inspekcijske poslove Crne Gore, vezana za dostavljanje godišnjih izvještaja o otpadu i katastara zagađivača životne sredine;
- 16.05.2018.god.- Završen rad na upitnicima, koji se odnose na izradu PRTR-a u Crnoj Gori, dobijenih od strane inostranih konsultanata;
- 06.06.2018.god. - Učešće u radu radionice na temu: “Cirkularna ekonomija”, organizovane od strane Ministarstva održivog razvoja i turizma i CEP-a, Slovenija;
- U periodu januar/jun realizovana je aktivnost popisivanja pokretne i nepokretne imovine Agencije u cilju obezbjeđivanja adekvatnog softvera za manipulaciju i bolje korišćenje podataka o osnovnim sredstvima Agencije;
- 16.-20.07.2018.god. – Osnovna obuka u Podgorici za rad na RAIS softveru koju je omogućila Agencija za atomsku energiju iz Beča;
- 26.07.2018.god. – Obavljena je aktivnost Evaluacione komisije za javno otvaranje i vrednovanje ponuda za nabavku IT opreme (MNE-IWMCP-8428-SH-G-18-3. 11/2) za potrebe Projekta “Upravljanje industrijskim otpadom i čišćenje” (Loan No. 8428-0 ME);
- U periodu jun-septembar 2018.god. realizovane su aktivnosti na prikupljanju, obradi i prilagođavanju formata podataka o kvalitetu vazduha u cilju izvještavanja EEA na godišnjem nivou;
- 22.08.2018.god. – Koordinacija aktivnosti u cilju uklanjanja otpada u Šoping centru “Franca”, Stari aerodrom, po prijavi građaninina;
- 14.09.2018.god. - Učešće na ekološkoj akciji Let’s do it, Montenegro!;
- 19.09.2018.god. – Učešće u organizaciji ekološkog časa u SŠ “Spasoje Raspopović”, Podgorica, kao i akciji uklanjanja polenske biljke ambrozije;
- Organizacija ekoloških časova na temu zaštite ozonskog omotača - 28.09.2018.god.- SMŠ “Ivan Goran Kovačić”, Herceg Novi; 19.10.2018.god. OŠ “Aleksa Đilas Bečo”, Mojkovac; OŠ “Braća Ribar”, Bijelo Polje;
- Organizacija ekološkog časa na temu “Botaničke bašte u Crnoj Gori”, OŠ “Zarija Vujošević”, Mataguži;
- 12.-16.11.2018.god. - Regionalna radionica u Sarajevu o kvalitetu vazduha i zdravlju – jačanje kapaciteta za ispitivanje rizika po zdravlje od zagađenja vazduha i razmjena najbolje prakse u primjeni preporuka UNECE-a za postizanje globalnih ciljeva održivog razvoja. Obuka za rad na softveru AirQ+;
- 20.- 23.11.2018.god. – Prisustvovanje sastanku EIONET NRC-a za Informacioni sistem životne sredine u Kopenhagenu, Danska;
- Tokom 2018.god. rađeno je na korekcijama Informacionog sistema životne sredine (EIS) koji je razvijen u okviru IPA projekta EuropeAid/135477/C/SER/ME i popunjavanju podacima u smislu obezbjeđivanja informacija o životnoj sredini;
- U okviru projekta “Otvoreni regionalni fond za Jugoistočnu Evropu (ORF - BD) – Biodiverzitet” i subprojekta: Regionalna mreža za uspostavljanje podataka o biodiverzitetu i izvještavanje (BIMR), finansiranog od strane Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH, izrađena je i uspostavljena Platforma za bazu podataka o biodiverzitetu, u tri države: Crnoj Gori, Makedoniji, Bosni i Hercegovini. Platforma se odnosi na tri tematske baze: Nacionalno zaštićena područja, Listu endema Jugoistočne Evrope i Ekološku mrežu NATURA 2000 (samo u Makedoniji), i predstavlja osnovu za budući ISZP u Crnoj Gori. (<http://prirodaonline.me>);

- 03.12.2018.god.- Održan ekološki čas na temu: "Zaštite i očuvanja životinjske vrste vidra", OŠ "Mustafa Pećanin" u Rožajama. Događaj su realizovali Agencija za zaštitu prirode i životne sredine i NVO "Living Green – Živjeti Zeleno", iz Podgorice; takođe na pomenutu temu održani su ekološki časovi / 04.12.2018.god. OŠ "Jovan Tomašević", Virpazar; 07.12.2018.god. OŠ "Vuk Karadžić", Berane; 11.12.2018.god. "Obrazovni centar", Plužine; 13.12.2018.god. OŠ "Radomir Rakočević", Mojkovac; OŠ "Međuriječje", Kolašin.
- U toku 2018.god. shodno Zakonu o slobodnom pristupu informacijama primljeno je 106 zahtjeva i 12 žalbi.

ARHUS CENTRI

Aktivnosti Arhus centara su i tokom 2018. god. bile usmjerene na obezbjeđivanju informacija iz oblasti životne sredine, razmjeni informacija sa relevantnim institucijama kao i pružanju podrške zainteresovanoj javnosti i NVO sektoru u pitanjima koja se odnose na životnu sredinu i zdravlje ljudi.

I Kvartal 2018 god.

Uspostavljen sajt – **Arhus centri.me** kao i elektronska baza podataka što ima za cilj bolji pristup informacijama o životnoj sredini;

Aktivnosti na osnovu zahtjeva za slobodan pristup informacijama;

Praćenje javnih rasprava i promovisanje prakse učešća javnosti u donošenju odluka;

Organizovan trening seminar o Praktičnoj primjeni Arhuske konvencije za predstavnike mjesnih zajednica u opštini Berane;

Obilježen 22.mart "Svjetski dan voda", organizator Arhus centar Berane u saradnji sa lokalnom upravom i NVO.

II Kvartal 2018.god.

Obilježen 22.april "Dan Planete zemlje", organizator Arhus centar Berane u saradnji sa lokalnom upravom i NVO;

2018-2022. Kontinuirani radni sastanci - I i II kvartal 2018 god. - Arhus centar član konsultativne grupe za izradu Strateškog plana razvoja opštine Berane;

Mala škola "**Eko liderstva**", organizator NVO Sjeverna zemlja i Arhus centra Berane;

5 jun - Svjetski dan zaštite životne sredine – U cilju obilježavanja „Svjetskog dana zaštite životne sredine“, otvoren je **Zeleni preduzetnički kutak**.

III kvartal 2018 god.

18. - 20.09.2018.god. Godišnji sastanak Arhus centara;

25.09.2018.god. Godišnji sastanak u Arhus centru kojem su prisustvovala kontakt osobe za saradnju sa NVO u opštini Berane i NVO koje se bave pitanjima životne sredine./analiza postojećeg stanja. Intenziviranje saradnje kontakt osoba za saradnju sa NVO i nevladinih organizacija.

IV kvartal 2018.god.

16.11.2018.god. U prostorijama Arhus centra Berane održan zajednički sastanak predstavnika Arhus centra i NVO „Sjeverna zemlja“ u cilju promovisanja prakse „Učešće javnosti“ i organizovanja Okruglog stola;

08.11.- 26.11.2018.god - Priprema i dostavljanje polugodišnjeg izvještaja Ministarstvu javne uprave o primjeni Uredbe o načinu i postupku ostvarivanja saradnje državne uprave i NVO i Uredbe o postupku i načinu sprovođenja javne rasprave u pripremi zakona, kao i druge oblike saradnje za period 01.01.2018-05.07.2018.god.;

21.11. 2018.god. Posjeta đlačkog parlamenta SSŠ „ Dr.Branko Zogović“, Berane;

28.11.2018.god. Radni sastanak / Opština Berane;

12.12.2018.god. Okrugli sto – „Uloga mladih u procesu donošenja odluka“ / NVO Sjeverna zemlja - Arhus centar Berane.

➤ **Informacija o najvažnijim aktivnostima**

Odjeljenje za radiološku i nuklearnu sigurnost i bezbjednost i zaštitu od jonizujućeg i nejonizujućeg zračenja osnovano je 2011.godine u okviru Agencije za zaštitu životne sredine u skladu sa preporukama Evropske Komisije i Međunarodne agencije za atomsku energiju. Ono vrši stručne i sa njima povezane upravne poslove iz oblasti zaštite od jonizujućeg zračenja koji se odnose na:

- sistematsko ispitivanje sadržaja radionuklida u životnoj sredini (monitoring);
- izradu analiza i izvještaja o stanju radioaktivnosti životne sredine;
- prikupljanje i objavljivanje informacija od interesa za životnu sredinu i zdravlje ljudi;
- vođenje informacionog sistema o stanju radioaktivnosti u životnoj sredini;
- prikupljanje informacija o radijacionim udesima;
- izdavanje dozvola za proizvodnju, promet i korišćenje izvora jonizujućeg zračenja i radioaktivnih materijala;
- izdavanje potvrda o evidentiranju izvora jonizujućeg zračenja;
- izdavanje potvrda o ispunjenosti uslova za stručnu osposobljenost lica odgovornog za zaštitu od jonizujućeg zračenja;
- vođenje registra prijava izdatih dozvola, potvrda o evidentiranju i sertifikata;
- formiranje i održavanje baze podataka (centralni registar) o izvorima jonizujućeg zračenja i korisnicima tih izvora, radioaktivnim materijalima, profesionalno izloženim licima, o radioaktivnom otpadu i vršenje kontrole evidencija koje vode korisnici, kao i o drugim podacima od značaja za zaštitu od jonizujućeg zračenja i radijacionu sigurnost;
- nalaganje i učestvovanje u sprovođenju mjera zaštite od jonizujućeg zračenja i radijacione sigurnosti; zaštitu od nejonizujućeg zračenja;
- saradnju sa nadležnim državnim organima, međunarodnom agencijom za atomsku energiju i drugim međunarodnim tijelima i nadležnim organima drugih država u vezi sa sprovođenjem zakona;
- dostavljanje sredstvima javnog informisanja, nadležnim državnim organima i međunarodnoj agenciji za atomsku energiju informacija od značaja iz oblasti zaštite od jonizujućeg zračenja i radijacione sigurnosti;
- davanje mišljenja na zahtjev nadležnih državnih organa u vezi sa pristupanjem međunarodnim konvencijama i drugim sporazumima iz oblasti zaštite od jonizujućih zračenja i radijacione sigurnosti.

Odjeljenje za radiološku i nuklearnu sigurnost i bezbjednost i zaštitu od jonizujućeg i nejonizujućeg zračenja, takođe vrši stručne i sa njima povezane upravne poslove iz oblasti zaštite od nejonizujućih zračenja :

- izdavanje i oduzimanje dozvola za korišćenje izvora elektromagnetnog polja;
- izdavanje i oduzimanje dozvola za obavljanje stručnih poslova zaštite od nejonizujućih zračenja;
- izdavanje i oduzimanje dozvola za korišćenje uređaja koji emituju ultrazvuk;
- izdavanje i oduzimanje dozvola za korišćenje uređaja koji emituju optičko zračenje ili sadrže izvore optičkog zračenja;

- izdavanje i oduzimanje dozvola za stručno osposobljavanje lica odgovornih za sprovođenje mjera zaštite od nejonizujućih zračenja;
- izradu stručne osnove Programa sistematskog ispitivanja nivoa nejonizujućeg zračenja;
- pripremu informacija o sprovođenju programa monitoringa;
- vođenje registra o nejonizujućem zračenju;
- praćenje donošenja i primjenu propisa, preporuka i direktiva EU u oblasti izdavanja dozvola za zaštitu od nejonizujućeg zračenja i pripremanje izvještaja i informacija iz djelokruga navedenih aktivnosti.

➤ **Monitoring radioaktivnosti u životnoj sredini**

Shodno članu 9 Zakona o zaštiti od jonizujućeg zračenja i radijacionoj sigurnosti („Službeni list Crne Gore”, broj 56/09), Agencija za zaštitu prirode i životne sredine priprema godišnji Predlog programa sistematskog ispitivanja radioaktivnosti u životnoj sredini, koji na predlog Ministarstva održivog razvoja i turizma, usvaja Vlada Crne Gore. Program sistematskog ispitivanja radioaktivnosti u životnoj sredini, koji se sprovodi od 1999. godine, vrši se radi utvrđivanja prisustva radionuklida u životnoj sredini i procjene nivoa izlaganja stanovništva jonizujućem zračenju i to u normalnim uslovima, u slučaju sumnje na radijacioni udes i u toku radijacionog udesa.

Monitoring radioaktivnosti životne sredine u Crnoj Gori sprovodi se godišnje i obuhvata: ispitivanje jačine apsorbovane doze gama zračenja u vazduhu, sadržaja radionuklida u vazduhu, čvrstim i tečnim padavinama, rijekama, jezerima i moru, zemljištu, građevinskom materijalu, vodi za piće, životnim namirnicama, stočnoj hrani, ispitivanje nivoa izlaganja jonizujućem zračenju (prevashodno gasu radonu) u boravišnim prostorijama i radnoj sredini.

Agencija za zaštitu prirode i životne sredine je u toku 2018. godine definisala Plan programa monitoringa za 2019. godinu i pripremila Izvještaj o monitoringu radioaktivnosti u životnoj sredini Crne Gore za 2017. godinu.

Program sistematskog ispitivanja radionuklida u životnoj sredini za 2017. godinu realizovao je DOO „Centar za ekotoksikološka ispitivanja Podgorica“.

Koncentracija analiziranih radionuklida u svim segmentima životne sredine, kao i u hrani i vodi za piće kretala u istim granicama kao i prethodnih godina tj. u dozvoljenim granicama. S obzirom da na teritoriji Crne Gore, kao ni van njenih granica, nije bilo nuklearnih/radioloških akcidenata/incidenata koje su mogle ugroziti naše stanovništvo zaključuje se da stanovništvo Crne Gore u toku 2017. godine nije bilo prekomjerno radiološki opterećeno.

➤ **Izdate dozvole u toku 2018. godine**

U skladu sa **Zakonom o zaštiti od jonizujućeg zračenja i radijacionoj sigurnosti** („Sl. list CG”, broj 56/09), **Zakonom o prevozu opasnih materija** („Sl. list CG”, br. 05/08) i važećim podzakonskim aktima, Agencija za zaštitu prirode i životne sredine u 2018. godine izdala je:

- **23** dozvola za obavljanje radijacione djelatnosti - korišćenje izvora jonizujućeg zračenja;
- **32** dozvole za promet (uvoz, izvoz, tranzit) izvora jonizujućeg zračenja i rezervnih djelova;
- **20** dozvola za prevoz radioaktivnog materijala;

- Odbačena su 2 zahtjeva za izdavanje rješenja za obavljanje radijacione djelatnosti.

Službenici ovog odjeljenja učestvovali su u 23 komisija za utvrđivanje ispunjenosti uslova za obavljanje radijacione djelatnosti. Takođe u samom procesu izdavanja dozvola redovno se ažurira RAIS baza podataka kao i baza o profesionalno izloženim licima.

Službenici ovog odjeljenja su redovno učestvovali u vježbama koje organizuje IEC (Medjunarodni centar za vanredne situacije) u okviru Međunarodne agencije za atomsku energiju, a koje imaju za cilj poboljšanje razmjene informacija, reakcije i traženja pomoći u slučaju radijacionih ili nuklearnih akcidenata i incidenata.

Službenici ovog odjeljenja su učestvovali u pripremi velikog broja Strategija, zakona i podzakonskih akata u navedenom periodu.

Takođe, službenici ovog odjeljenja su u toku 2018. godine davali mišljenja na zahtjev nadležnih institucija, koja se tiču kako jonizujućih tako i nejonizujućih zračenja.

➤ **Saradnja sa Međunarodnom agencijom za atomsku energiju u 2018. godini**

Agencija za zaštitu životne sredine učestvuje ili je predložila Međunarodnoj agenciji za atomsku energiju 3 nacionalna projekta i to:

MNE9004 Nadgradnja nacionalnog sistema zaštite od radona u Crnoj Gori

MNE9005 Procjena i smanjenje koncentracije radona u školama i vrtićima u Crnoj Gori

MNE9006 Jačanje nacionalnih kapaciteta u zaštiti od zračenja u Crnoj Gori

Agencija za zaštitu prirode i životne sredine učestvuje i u brojnim višegodišnjim regionalnim projektima Međunarodne agencije za atomsku energiju. Najvažniji dio posla se tiče stvaranja Mreže mediteranskih zemalja u cilju sigurnog i bezbjednog transporta radioaktivnih materijala.

Tokom 2018. godine službenici Odjeljenja za radiološku i nuklearnu sigurnost i bezbjednost i zaštitu od jonizujućeg i nejonizujućeg zračenja prisustvovali su sastancima, trening kursevima i radionicama u okviru sledećih projekata:

1. RER 9111 Uspostavljanje Održive Nacionalne Regulatorne Infrastrukture

Nuklearne i Radijacijske sigurnosti - Establishing a Sustainable National Regulatory Infrastructure for Nuclear and Radiation Safety;

2. RER 9127 Uspostavljanje Poboljšanja Pristupa Kontrole Izlaganja Javnosti Radonu - Establishing Enhanced Approaches to the Control of Public Exposure to Radon;

3. RER 9128 Jačanje Nacionalnih Kapaciteta za Radiološku Zaštitu Radnika na Radu i Profesionalno Izloženih Lica - Strengthening National Capabilities for Radiological Protection of Workers and Occupational Exposure Control;

4. RER 9130 Jačanje i Harmonizacija Nacionalnih Kapaciteta za Odgovor na Nuklearne i Radiološke Vanredne Situacije - Strengthening and Harmonizing National Capabilities for Response to Nuclear and Radiological Emergencies;

5. RER 9109 Jačanje Obrazovanja i Infrastrukture za Obuku i Izgradnju Nadležnosti u Radijacionoj Sigurnosti - Strengthening Education and Training Infrastructures and Building Competence in Radiation;

6. RER 9132 Jačanje Tehničkih Sposobnosti Zemlje Članice u Zaštiti od Zračenja u Medicini - Strengthening Member State Technical Capabilities in Medical Radiation Protection;

7. RER 6028 Uspostavljanje Kontrole Kvaliteta u Rentgen Dijagnostici - Establishing Quality Assurance/Quality Control in X-Ray Diagnostics;

8. **RER 9107 Jačanje Sposobnosti Upravljanja Radioaktivnim Otpadom** - Strengthening Radioactive Was Management Capabilities;
9. **RER 1013 Podrška Upravljanja Kvalitetom Vazduha(faza II)** - Supporting Air Quality Management (Phase II);
10. **RER 9120 Podrška Realizacije Dekomisije za Objekte koji koriste Radioaktivni Materijal** -Supporting Decommissioning Implementation for Facilities Using Radioactive Material;
11. **RER 9121 Podrška Programa Sanacije Životne Sredine** - SupportingEnvironmental Remediation Programmes;
12. **RER 0040 Podrška Održivosti Programa Aktivnosi** - Supporting Sustainability of Programme Activities;
13. **RER0037 Podrška Pregleda Programa i Planiranje** - Supporting Programme Review and Planning.